

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Кафедра програмних систем і технологій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана

з навчально-виховної роботи

Наталія ТМЄНОВА

« 29 » *серпня* 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Програмна обробка сигналів та зображень»

для здобувачів вищої освіти

галузь знань

F Інформаційні технології

(шифр і назва)

спеціальність

F2 Інженерія програмного забезпечення

(шифр і назва спеціальності)

освітній рівень

магістр

(молодший бакалавр, бакалавр, магістр)

освітня програма

Інженерія програмного забезпечення

(назва освітньої програми)

вид дисципліни

вибірковий блок студента

Форма навчання

денна

Навчальний рік

2026/2027

Семестр

3

Кількість кредитів ECTS

5

Мова викладання, навчання

та оцінювання

українська

Форма заключного контролю

іспит

Викладачі: проф., д.ф.-м.н., Шатирко А.В. (лекції, лабораторні)

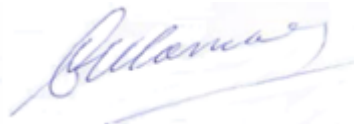
Пролонговано: на 2027/2028 н.р. _____ (_____) «__» ____ 2027р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 2028/2029 н.р. _____ (_____) «__» ____ 2028р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 2029/2030 н.р. _____ (_____) «__» ____ 2029р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2026

Розробник: Шатирко Андрій Володимирович, д.ф.-м.н., професор кафедри «Програмних систем і технологій»

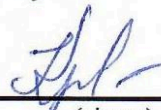
Завідувач кафедри
програмних систем і технологій

 проф. Олексій БИЧКОВ
(підпис)

Протокол № 18 від 17 червня 2026 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету інформаційних технологій

Протокол № 11 від 26 червня 2026 року

Голова науково-методичної комісії Ганна КРАСОВСЬКА
(підпис)

© Шатирко А.В., 2026р.

© _____, 20__ рік

© _____, 20__ рік

1. Мета дисципліни – одержання знань студентами про цифрові сигнали, дискретизацію аналогових сигналів, спектри цих сигналів, а також про цифрові системи та їх характеристики і параметри

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

Знання, вміння та навички з дисциплін «Методи і технології високопродуктивних обчислень», «Моделювання процесів і об'єктів», «Основи обробки великих масивів даних».

Знати основні концепції та принципи програмування на мові Python, основи лінійної алгебри, математичного аналізу, математичної статистики.

Вміти застосовувати методи та інструменти високопродуктивних обчислень.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Дана дисципліна є навчальною дисципліною вибіркового блоку 1 (Проектування програмного забезпечення інформаційно-обчислювальних систем) освітньо -наукової програми другого рівня.

Викладається у 3 семестрі в обсязі – 150 год.

(5 кредитів ECTS) зокрема: лекції – 24 год., лабораторні – 24 год., консультації – 1 год., самостійна робота – 101 год. Завершується дисципліна – іспитом у 3 семестрі.

Вона надає знання та уміння студентам, що необхідні для забезпечення такої компетенції, як аналізувати, оцінювати і вибирати інструментальні та обчислювальні засоби, технології, алгоритмічні і програмні рішення для розв'язання завдань інженерії програмного забезпечення, що належить до переліку спеціальних компетентностей випускника спеціальності “Інженерія програмного забезпечення”.

4. Завдання (навчальні цілі):

Спеціальні фахові компетентності

СК-12. Здатність застосовувати методи і алгоритми інтелектуального аналізу даних.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання (РН)			
RH1.1	Знати основні макроскладові одиниці «Цифрової обробки сигналів та розпізнавання образів»	Лекція	Поточне оцінювання	10%
RH1.2	Знати методи, підходи та алгоритми розв'язання задач ЦОС	Лекція	Поточне оцінювання	10%
RH2.1	Вміти розв'язувати різноманітні задачі з застосування прямого та оберненого перетворення Лапласа, Фур'є, Z-перетворення	Лекція, лабораторна робота самостійна робота	Поточне оцінювання	10%
RH2.2	Вміти користуватися засобами математичних пакетів програм та мовами програмування високого рівня з метою вирішення задач розпізнавання образів та цифрової обробки сигналів	Лабораторна робота, самостійна робота	Поточне оцінювання, виконання лабораторної роботи	40%

РН3.1	<i>Обґрунтовувати власний погляд на задачу, спілкуватися з колегами з питань проектування та розробки моделей, розв'язування задач, скласти письмові звіти</i>	<i>Лекція, лабораторна робота, самостійна робота</i>	<i>Поточне оцінювання, виконання лабораторної роботи</i>	10%
РН4.1	<i>Приймати кваліфіковані рішення, спираючись на застосування методів цифрової обробки сигналів та розпізнавання образів</i>	<i>Самостійна робота</i>	<i>Поточне оцінювання</i>	10%
РН4.2	<i>Організовувати як колективну, так і свою самостійну роботу для досягнення результату</i>	<i>Лабораторна та самостійна робота</i>	<i>Поточне оцінювання, виконання лабораторної роботи</i>	10%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	РН 1.1	РН 1.2	РН 2.1	РН 2.2	РН 3.1	РН 4.1	РН 4.2
Програмні результати навчання							
<i>(з опису освітньої програми)</i>							
ПРН21.2. Вміти розробляти складні програми різних архітектур, мотивовано обираючи наукові методи та підходи для створення і супроводження математичного та програмного забезпечення відповідно до специфікацій поставлених задач комп'ютерного зору	+	+	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

Контроль знань студентів здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою. Робота в семестрі поділяється на три змістових модуля. Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту: тести та захист індивідуального творчого STEM-завдання (за бажанням студента отримати додаткові бали). Максимальна оцінка за іспит – 40 балів. Максимальна оцінка за захист індивідуального творчого STEM-завдання – 10 балів.

У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1,2, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 3-9, а у змістовий модуль 3 (ЗМ3) – теми 10,11. Обов'язковим є виконання та захист студентом лабораторних робіт, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, здача двох модульних контрольних робіт. При цьому сумарна мінімальна кількість балів – 24.

	ЗМ1		ЗМ2		ЗМ3	
	Мін. – 6 балів	Макс. – 10 балів	Мін. – 24 балів	Макс. – 40 балів	Мін. – 6 балів	Макс. – 10 балів
Виконання та захист лабораторних робіт			24	40		
Модульна контрольна робота	6	10			6	10

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж критично-розрахунковий мінімум (36 балів), для одержання допуску до іспиту є перездача модульних контрольних робіт, виконання та захист запланованих індивідуальних самостійних та лабораторних робіт. Для студентів які упродовж семестру не досягли мінімального рубіжного рівня оцінки (60% від максимально можливої кількості балів, тобто 36 балів) проводиться заключна семестрова комплексна контрольна робота, максимальна оцінка за яку не може перевищувати 40% підсумкової оцінки (до 40 балів за стобальною шкалою).

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі МКР здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року. Перескладення лабораторної роботи, домашньої чи модульної контрольної роботи з метою підвищення оцінки не допускається.

- семестрове оцінювання:

1. Модульна контрольна робота №1: РН 1.1, РН 1.2, РН 2.1 — 6 балів.
2. Модульна контрольна робота №2: РН 1.1, РН 1.2, РН 2.1 — 6 балів.
3. Лабораторні роботи: РН 2.1, РН 2.2, РН 3.1, РН 4.2 — 24 бали.

Оцінюванню підлягають дві модульні контрольні роботи, звіти та захист лабораторних робіт, індивідуальне творче STEM-завдання;

- підсумкове оцінювання (у формі комплексного іспиту):

- екзаменаційний білет складається з 40 тестових завдань які оцінюються по 1 балу;
- максимальна кількість балів які можуть бути отримані студентом 40 балів на екзамені за 100-бальною шкалою;
- студент не допускається до екзамену, якщо під час семестру набрав менше ніж 36 балів;
- для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни оцінка за екзамен не може бути меншою 24 бали.

\

7.2 Організація оцінювання:

Оцінювання проводиться відповідно до «Рекомендацій щодо оцінювання освітніх STEM-проектів», затверджених на засіданні кафедри програмних систем і технологій (протокол № 16 від «01» травня 2026 р.):

<https://pst.knu.ua/academics/bachelor/evaluation-stem-projects/>

Упродовж семестру, після завершення кожної лекції, проводиться закріплення матеріалу на лабораторних заняттях шляхом перевірки працездатності кодів програм, основи яких наводилися на лекції (ЗМ2), за змістовними модулями 1 та 3 (теми 1,2 та 10,11), орієнтовно на 4 та на 12 тижнях навчання, проводяться письмові модульні контрольні робота № 1 та № 2 із відкритими питаннями.

Екзаменаційна робота проводиться письмово у вигляді відкритих питань (або тестів) та захисту індивідуального творчого STEM-завдання (за бажанням студента).

У випадку встановлення фактів порушення студентами академічної доброчесності передбачених пунктом 9.8.2 «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (друга редакція)» що діє від 11.04.2022р., вони будуть притягнуті до відповідальності передбаченої пунктом 9.8.3 цього положення.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і лабораторних занять

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		лекції	лабораторні	СР
Змістовий модуль 1. Базові поняття. Математичні основи.				
1.	Тема 1 Уведення в ЦОС. Сигнали, основні поняття, класи, типи	2		8
2.	Тема 2. Математичні основи ЦОС. Перетворення Лапласа, Фур'є, Z-перетворення	4	2	10
3.	Модульна контрольна робота 1			2
Змістовий модуль 2. Digital Signal Processing with Python				
4.	Тема 3. Спектр сигналу. ДПФ. ШПФ. Взаємні перетворення. Ефект Гіббса.	2	2	8
5.	Тема 4. Кореляція, автокореляційна функція. Згортки. Випадкові сигнали.	2	2	8
6.	Тема 5. Детерміновані сигнали. Модуляція та маніпуляція.	2	2	10
7.	Тема 6. Фільтрація. IIR та FIR фільтри	2	6	10
8.	Тема 7. Віконні функції	2	6	9
9.	Тема 8. Децимація. Інтерполяція. СІС фільтри	2	2	8
10.	Тема 9. Непараметричні методи спектрального аналізу.	2	2	8
Змістовий модуль 3. Цифрова обробка зображень				
11.	Тема 10. Дискретизація та відновлення неперервних зображень	2		8
12	Тема 11. Фільтрація зображень. Поелементні перетворення.	2		10
13	Модульна контрольна робота 2			2
	ВСЬОГО	24	24	101

Загальний обсяг **150 год.**, в тому числі:

Лекцій – **24 год.**

Лабораторні – **24 год.**

Консультації – **1 год.**

Самостійна робота - **101 год.**

Теми лабораторних завдань і рекомендації до їх виконання.

Після кожної лекції студенти в середовищі PyCharm або Jupyter Notebook самостійно перевіряють надані на лекції та створюють подібні коди програм, що реалізують практичні приклади до теорії лекційного матеріалу.

9. Рекомендовані джерела:

Основні

1. Emmanuel C.Ifeachor, Barry W.Jervis Digital Signal Processing: A Practical Approach. Second Edition. – Prentice Hall., 992p.
2. Lyons, Richard G. Understanding Digital Signal Processing. 3rd. ed. – Person Education, Inc., 2011., 931p.
3. Dr. James Hahn. Introduction to Digital Signal Processing. – Washington University, St. Louis, 2011. 90p.
4. Li Tan, Jean Jiang. Digital Signal Processing. 2nd ed. – Elsevier. 2013. 893p.
5. Fundamentals of Digital Signal Processing [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:
https://www.softwaretestinghelp.com/digital-signal-processing-tutorial/#Fundamentals_Of_Digital_Signal_Processing

Додаткові:

1. Ресурси інтернету.
2. Ніколаєнко Б.А., Рома О.М., Самборський І.І., Шолохов С.М., Юрченко О.В. Основи цифрової обробки сигналів: навчальний посібник. Київ: ІСЗЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 171 с.
3. Фриз М.Є., Стадник М. А Обробка сигналів та зображень / Конспект лекцій з дисципліни.- Тернопіль: ТНТУ, 2015. – 97 с.
4. Рекомендації щодо оцінювання освітніх STEM-проектів
<https://pst.knu.ua/academics/bachelor/evaluation-stem-projects/>